

İMZANIN ÖNEMİ VE HUKUKSAL BOYUTU

Mustafa DÖNMEZ

AV-YMM-BD-ARB

Başbakanlık KGK Üyesi

Bir ilçede memuriyet yaptığım bir dönemde günün konusu olmuştu, müftü efendi tayin istemediği halde muhalfi olan bir başka ruhani memur müftünün tayin istediğine dair imzasını taklit ederek tayin için dilekçe göndermiş ve müftünün tayin dilekçesi kabul edilip tayin olduğunda, sayın müftü bilgisi dışında dilekçe verildiğini ve kendisinin tayin istemediğini ifade etmiş, ancak tayin emri gereği de yeni tayini çıkan yere gitmişti.

İşte bu şekilde yaşanan olumsuzluklarda Adli grafoloji bilimi önem arz etmekte ve adali grafoloji bilimi içinde grafolojik inceleme ile sahte imza konusu incelenmektedir.

2.İÇERİK VE ŞEKİL OLARAK İMZA NASIL OLMALIDIR

Türkiye'de imza konusu ve tatbiki olarak kullanımı ise imzaların el yazısı karakterlerini içermeyen, bazı şekil ve çizgilerden oluştuğu ve bunlardan önemli bir bölümünün ise herkes tarafından oluşturulabilecek nitelikte basit el hareketlerinden ibaret olduğu görülmektedir.

Okuma yazma bilmeyenlerin ise kazıma ile basit şekilde yapılmış, içerik olarak ad veya soyadı ifadesi içeren kazıma mühür kullandıkları görülmektedir.

Özellikle okuma yazma bilen her birey, mutlak surette ya adı ve soyadının tamamını, ya adının baş harfi ve soyadının tamamını ya da adının tamamını ve soyadının baş harfini içerecek şekilde, el yazısı karakterlerinden oluşan ve taklidi zorlaştıran kişiye has karakteristik unsurlar içeren bir imzayı benimsemeli ve kullanmalıdır.

Yalnızca basit çizgisel hareketlerden oluşan bir imza kullanmak yerine ad ve soyadın yazılması dahi çok daha güvenli olacaktır.

1.GENEL BİLGİ

İmza "Bir kimsenin, bir yazının altına bu yazıyı yazdığını veya onayladığını belirtmek için; her zaman, aynı biçimde yazdığı ad ve işaret" olarak tanımlanır. İmza konusuna, yasalarımıza baktığımızda, yasalarımızda imzanın ne şekilde atılacağı hususunda kesin bir hüküm yoktur. Ancak, Soyadı Kanunu, Borçlar Kanunu, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ve Noterlik Kanunu'nda bu konuya çeşitli yönlerden değinilmiştir. Bunlardan Soyadı Kanunu ve Borçlar Kanunu'nda imzanın ne şekilde atılması gerektiği hususuna kısmen de olsa açıklık getiren hükümler mevcuttur.

Soyadı Kanununun 2. maddesinde "Söyleyişte, yazışta, İMZA'da özd ad önde, soyadı sonda kullanılır" ifadesi yer almaktadır. Buradan, imzada öz ad ve soyadın yer alması gerektiği anlaşılmaktadır.

Borçlar Kanununun 14. maddesinde ise "İmza, üzerine borç alan kimsenin el yazısı olması lazımdır" ifadesine yer verilmektedir. Buradan da imzanın el yazısı olması gerektiği anlaşılmaktadır.

Bu tanımdan imzanın; onaylama fonksiyonunun bulunduğu, her zaman aynı biçimde atılması ve adın yazılması şekliyle oluşturulması gerektiği anlaşılmaktadır. imzanın dünyadaki uygulama biçimi bu şeklidir.

İmza konusunda sosyal hayatta sıkça sorun yaşanmaktadır. Örneğin sahte belge düzenlemeler söz konusu olmaktadır.

Örnek olay olarak ifade edersek, bir memurun istemediği halde tayin talebi bile söz konusu olabilmektedir.

İmzanın tüm özelliklerini havi ve gerçek anlamda DÜNYA UYGULAMALARINA örnek teşkil edebilecek imza, Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu, devlet büyüğümüz, örnek insan Sayın Mustafa Kemal Atatürk'ün imzasıdır. Atatürk, imzasında ön adının baş harfini ve soyadının tamamını el yazısı karakterleriyle oluşturmuş, "t" harflerinin üzerinden geçen tek bir hat ve imzasının son bölümündeki "k" harfinin karakteristik tersimi ile imzasının kişiye has özelliklerini belirlemiştir.

İmzanın tanımında bahsi geçen işaret terimi, imza yerine geçen "mühür" veya "bastırılan parmak" anlamındadır.

İmza atmaya muktedir olmayan kişinin, imza yerine kullandığı el yapısı cismin bıraktığı izdir. İngilizce'de imza, "SIGN" (işaret, alamet, belirti, iz) şeklinde ön tanımlama ile tanımlanmakta ise de; imzanın asıl tanımlanması "SIGN MANUAL" (El yazısı imza) şeklinde vurgulanmaktadır.

Sosyal hayatta olmanın ve toplum içinde olmanın gereği olarak kişiliğimizin tezahürü işlem ve eylemlerimizde yaptığımız icraatların belgelenmesi noktasında işlem sonucu attığımız imza ile şekillenmektedir.

Gerek ticari ve gerekse resmi tüm işlemlerde bizi tensil ve ilzam eden, bizim irade açıklamamızı belgelemiş olan, imza üzerindeki ifade ve belge içeriği işlemi onayımızın bulunduğu anlamına gelen imzanın, önemine binaen taklitte elverişli olmayacak şekilde ve güvenlik çizgileri içermek suretiyle maksadı hasıl edecek ve mutlak surette tanıma uygun bir şekilde atılması imza sahibinin zarar görmemesini önleyecek, menfaatini koruyacağı gibi imzalı belgenin muhatabın da haklarını güvence altına alacak bir özellik taşımaktadır.

Grafolojik olarak kişinin El yazısı karakterlerini taşımayan ve kişinin el yazısı karakterlerinden oluşmayan ve taklidi mümkün olan, son derece basit çizgilerden oluşan imzanın üçüncü kişilerce taklidi kolaydır ve kimin tarafından atıldığını belirlemek çoğu zaman mümkün olamamaktadır.

Kurumlar yada kişilerden ad ve soyadı içermeyecek şekilde bu tarzda imza atan kimselerin imza attıkları belge üzerine ad ve soyadlarını da kendi eli mahsulü yazıları ile yazdırılması imzanın inkârında imzanın o kişiye ait olduğunu ispatı açısından ve kötü niyetli imza inkârının gerçek dışı olduğunun ispatı açısından önemlidir.

Bu şekilde açılım içeren belgedeki imza inkâr edilse dahi ad ve soyadı olarak belge üzerindeki yazı karakterinin grafolojik incelemesi kolay olacaktır ve belgenin sıhhatinde güvenlik açısından önem arz edecektir.

Belge üzerindeki imza inkâr edilse dahi belge üzerindeki imzanın kimin eli mahsulü olduğunun saptanması ve imza ile birlikte belge üzerinde yer alan ad ve soyadı şeklindeki el

yazısının kime ait olduğunun belirlenmesi, imza inkârının kötü niyetle yapılmış olup olmadığı sonucuna ulaşmak çok daha kolay olacaktır.

İmza atmada bir başka dikkat edilmesi gereken durum imzanın atıldığı noktadır. Eğer imzalanan belgenin taşıdığı sınav yazı ile imza arasında bir boşluk söz konusu ise belgenin işfali mümkündür. Yani kötü niyetli üçüncü kişi imzanın olduğu kısmı boşa çıkarıp, yazı ile irtibatını kesip açığa kalan imzanın bulunduğu bu belgenin arka yüzünü kambiyo senedine dönüştürebilir.

Bu durumda, kambiyo senedine dönüşmüş belgenin arka yüzündeki imzanız size ait olduğundan ve imzanızı inkâr edemeyeceğinizden, belge üzerindeki imzanın temlik cirusu haline gelmesiyle sizi resmi senetle borçlu hale sokar.

Bu nedenle imza attığınız belgede imzanın ile imzaladığınız yazı arasında boşluk kalmamasına önem gösterilmelidir.

Bu nedenle hukuk sistemimizde imza çok önemli bir işlem olup, hukuki olarak imza atan kişiyi bağlayıcılığı olan ve sonuçlar doğuran bir işlemdir. Gerekli prosedürleri bilmeden ve de bir hukukçuya danışmadan kullanılan imzalar tafafisi mümkün olmayan ve isteyen hukuki sonuçlar doğurabilmektedir.

Bu sayfada Türk Hukuk Sisteminde "imza" prosedürünün önemi ve imzanın ne şekilde ve nelere dikkat ederek kullanılması gerektiğiyle ilgili çeşitli bilgiler derlenmiş, ayrıca uygulamada sık rastlanan bazı olaylardan da örnekler verilmiştir.

Gerçek ve Tüzel kişi Kişi açısından imza o kişiyi temsil ve ilzam eder. O nedenle hukukumuzda imzaların istiklali prensibi benimsenmiştir.

Kişiler genelde temsil ve ilzam noktasında sosyal değer en yüksek varlığının imzası olduğunun farkında değildiler.

İmzaların istiklali, prensibi gereği İmzanız ile sonuçlarını tahmin edemeyeceğiniz şekilde taahhüt altına girmeniz söz konusu olabilir, imzanız ile büyük miktarlarda borç altına girmeniz söz konusu olabilir. Diğer bir anlatımla imza hukuki sonuç doğuran ve kişinin belge üzerindeki iradesine onay ve icazet veren bir işlemdir. İmzanız ile tüm malvarlığınızı birine bağışlayabilir, pek çok suçunda farkında olmadan sanığı olabilirsiniz.

Bu nedenle ister gerçek kişi olarak ve gerekse tüzel kişi olarak temsil ve ilzam noktasında atacağınız imzanızı çok dikkatli, kullanmanız, taklitle ve işfal kabiliyetine izin vermeyecek şekilde atmanız ve imzanızı her şey den daha iyi korumanız ve çok dikkatli ve bilinçli kullanmanız en önemli hukuki güvencenizdir.

Genel çerçevede olarak imza atarken dikkat edilmesi gereken noktalar şöyle sayılabilir:

- İmzanız kolay taklit edilemeyecek bir imza olmalıdır. Paraf, basit işaretler, karalamalar, kısa imzalar kullanmaktan kaçınılması gereklidir. En güvenilir imza açılımı açık şekilde isim ve soyadınızın tamamını kısaltmadan bu ifadeleri içeren el yazınızla oluşturacağınız imza biçimidir.

- İmza kullanmada atacağınız İmzanız en dikkatli şekilde ve bilinçli olarak kullanmanız gereken maddi değerinizdir. Nereye ve ne için harcadığınıza çok dikkat etmeniz gerekir.

- İmza attığınız her belge içeriği imzanız gereği sizi başlayacağından ve içeriğe göre size sorumluluk yükleyeceğinden imza atılmasında dikkatli davranılması son derecede önemlidir. Bir belgeyi konusu ne olursa olsun okumadan imzalamak yapılabilecek en büyük hukuki hatadır. İmza attığınız bir belgedeki dipnotlar dâhil, tek tek her harfi, okuduğunuzdan emin olmanız gerekir.

- İmza attığınız bir belgede artık "karşıdaki kişiye güvenmek" diye bir şey söz konusu değildir. Karşınızdaki kişi size güvenmeyerek belge tanzim edip imza attırıldığına göre siz de kendi talepleriniz açısından aynı davranış içinde olmalı ve onun yükümlülükleri için de ondan imza almalısınız.

- İmzaların istiklali prensibi gereği İmzanızla onaylanan yazılı bir belge hukuki mercilerde artık her türlü tartışma ve itirazı mümkün değildir. Bu belgenin içeriğinin aslında farklı bir şekilde olduğu, taraflarca daha sonra değiştirildiği, aslında değişik bazı hüküm ve sonuçlar içerdiği gibi itirazların hukuki değeri yoktur. Çünkü attığınız imza imzaların istiklali prensibi gereği sizi bağlayacaktır.

- İmzalı bir belge içeriği tanık anlatımı ve sair delil ile çürütülemez. Çünkü Yargıtay beyaza atılmış imzanın güven eseri atılmış olduğunu ön görmekte açığa atılmış bir imzalı belge imza atan kişinin iradesi ile örtüşmeyecek şekilde doldurulmuş olması halinde de belge içeriğinin imza atanı bağlacı olduğunu ön görmektedir.

- İmzalanmış bir belge konusu ne olursa olsun taraflar arasındaki tüm şartları, talepleri, konuşmaları içermelidir. Bunların bir kısmı belgeye yazılır, diğer kısmı yazılmazsa, yazılmayan kısmı hukuki değerini yitirecektir. O nedenle imzaladığınız belge hangi konuyla ilgili olursa olsun, sizin tüm talep, istek ve beklentilerinizi karşılamalıdır.

- İmzalanmış bir belgeye karşı yapılacak tüm iddialar (Bu belgenin değiştiği, hukuki sonucunu yitirdiği, fesh olduğu vs.) yine ancak bir başka yazılı belge ile ispatlanabilir. O nedenle imzaladığınız bir sözleşmede ileride olabilecek tüm değişiklikler ile bu sözleşmenin taraflarca sona erdirilmesi, yeni şartlar getirilmesi vs. durumlarda mutlaka yeni bir belge düzenlenmelidir. Önceki belgenin hükmünü yitirttiği açık şekilde yeni belgede ifade edilmeli ve imza edilmelidir.

- İmzalayanlar tacir ise ve tüzel kişi temsil ve ilzam yetkilisi ise mutlaka belge ekine imza sirküleri eklenmelidir. Yine karşınızdaki kişi imzasını mutlaka gözünüzün önünde atmalıdır.

-Bazı kötü niyetli kişiler -özellikle kendilerini zora sokacak bir belge imzalamak zorunda kaldıklarında- ileride bu "imza benim değil" diyebilmek için bazen gerçek imzalarını kullanmamak, paraf atmak ya da değişik ufak karalamalar yapmak yollarına gidebilmektedirler. Veya tüzel kişi ise yetkiyi iptal edip yetkisiz şekilde tüzel kişi adına imza atabilmektedirler.

Sorun yaşamamak ve mağdur olmamak açısından imza atacak kişiden varsa imza sirküleri istemek önemlidir.

Hatta ayıp değil kişiyi, iyi tanıyorsanız imza atacak kişinin nüfus kâğıdı örneğini isteyip belgeye eklemeniz de önemlidir.

İmzalanacak belgenin altına önce kendi el yazısı ile ismini yazmasını istemek, daha sonra ise bunun altına imzalatmak yararlı olacaktır.

- İşlem belgesi üzerinde İmzalar atılarak hukuki prosedür tamamlanmadan asla diğer işlemler yapılmamalıdır. İşlem belgesi üzerinde bedel ödenmemelidir.

Bu noktada yaşanmış dolandırıcılıktan bir örnek olay verirsek; İstanbul'da bir A kişisi, günlük çok lüks bir ofis kir alıyor ve internette lüks araç satacak bir firmayı arayarak aracını almaya talip olduğunu ifade ediyor ve satıcı kişiyi, günlük kiraladığı ofise çağırıyor, bu kişileri en üst düzeyde ağırlıyor ve yanlarında çekmeceyi açarak kasada mevcut dolarların olduğunu bir şekilde satıcıya gösteriyor. Satıcı günlük kiralanan ofis ve gördüklerine güvenerek sonrasında taraflar anlaşılıyor alıcı diyor ki noter satış işini tamamlayalım diyor.

Noterde satış gerçekleşiyor sonrasında da haydi gidelim benim ofise gelin parasını ödeyeyim diyor. Alıcı ve satıcı araçları ile ofise hareket ediyor.

Alıcı noterde verdiği satış nedeniyle para almaya vardığında ofiste alıcı firma yok, araştırdığında ofisin günlük kiralandığını öğreniyor, Bu arada araç mülkiyeti el değiştiriyor, işte imzanın dikkatsiz atılmasıyla ciddi bir mağduriyet, işte kişinin imzayı dikkatli kullanmamasıyla oluşan zarar.

İŞ SÖZLEŞMESİ BAKIMINDAN İMZANIN ÖNEMİNE DAİR MAHKEME KARARLARI

Yargıtay 21. H.D.E.16235 K.4172/2008 " Yapılacak iş; davacıdan ücret bordrolarındaki imzaya bir itiraz olup olmadığını sormak, imzaya itiraz edilmesi halinde imza incelemesi yapmak, imzanın davacıya ait olduğunun anlaşılması durumunda bordrodaki ücret esas alınarak tazminatı bilirkişiye yeniden hesaplatarak çıkacak sonuca göre karar vermektir."

Yargıtay 9. H.D. E.28419 K.16644/2008 "Mahkemece davacının asgari ücretle çalıştığı kabul edilmiştir. Elektrik teknisyeni olan, davalı tanıklarının ifadelerinden dahi ayrıca şantiye şef yardımcısı da olduğu anlaşılan davacının asgari ücretle çalışması hayatın olağan akışına aykırıdır. Bu konuda imzalı ücret bordrosunda bulunmadığına göre emsal ücret araştırması yapılarak davacının aldığı gerçek ücret miktarı belirlenmeden yazılı şekilde hüküm kurulması isabetsizdir."

Ücret bordrosunun imzalanması devamlı tartışma konusu olmaktadır. Yönetici arkadaşlar konuya İş yasası, SGK bordro ile ilgili maddelerine göre değerlendirmektedir. Ayrıca son yapılan değişiklikler ile ücretlerin bankaya yatırılması nedeniyle ödeme yükümlülüğü yönünden değerlendirme yapılmaya çalışılmaktadır.

5510 sayılı yasaya ilave edilen maddeler ile ücretler 01.01.2009 tarihinden itibaren ücret ve benzeri ödemelerin bankaya yatırılma zorunluluğu getirildiği için Vergi idaresi ve kurumlar yönünden devlet alacakları garanti altına alınmakta ve bordro imzası kurumlarda aranmamaktadır.

Unutulmaması gereken personele bordro verdiğinizi ispat etme zorunluluğu ve açılan davalarda imzalı ücret bordrosunun ispat belgesi olarak mahkemelerde ve Yargıtay'da en önemli belge özelliğini korumasıdır.

Yargıtay 9.Hukuk Dairesi 21.01.2002 2001/19801 2002/353

ÖZÜ: İmzalı ücret bordrolarında hafta tatili çalışması ve fazla mesai ile ilgili sütunlara yer verilmiş ve bu sütunlarda ödemeler yapıldığı gösterilmişse; davacı işçinin daha fazla çalıştığı ve bordronun gerçek duruma uygun düşmediği yolunda bir itirazı kayıtlı bulunmadığı bordroların ilişkin bulunduğu aylar dikkate alınarak hafta tatili ve fazla mesailerinin hesaplanması doğru olmaz, Yargıtay düzenlenen bordroya ücret ve benzeri personel alacaklarının doğru olarak konması ve personelin itiraz kaydı olmadan bordroyu imzalamasına bağlanmış bulunmaktadır.

SGK MEVZUATI BAKIMINDAN İMZA

5510 sayılı SGK Yasasında Düzenlenen bordrolarda imza şart olarak konmuş ancak maddenin sonuna bankaya yatırmada imza şartı aranmaz denmektedir. SGK bakımından ücretin tahakkuk ettirilmesi ve bordronun usulüne uygun düzenlenmesi yeterli sayılmaktadır.

VERGİ USUL KANUNU BAKIMINDAN BORDRO

VUK 238 maddesinde bordronun düzenlenme şekline yer verilmiştir. Düzenlenmeme halinde her ay ve her personel için Sermaye şirketlerinde II derece usulsüzlük sayılarak 2009 yılı için bordro başına 50TL ceza kesileceği yasada yer almaktadır.

Yukarıdaki konuları incelendiğinde devlet ücretlerin bankaya

yatırılması nedeniyle imza şartını askıya almış ve Gelir idaresi ve SGK, tahakkukların yapılması vergi, SGK primlerinin ödenmesini garanti altına almak için ücretlerin bankaya yatırılması ile ilgili yapılan son yasal değişiklikleri yeterli bulmaktadır.

YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ E. 2000/14922-K. 2001/137-T. 15.1.2001

• FAZLA MESAI ÜCRETİ (Dosyadaki Bordrolarda Fazla Mesai Sütunu Olup Tahakkukunun da Yapılmış Olması)

• BORDRO (Dosyadaki Bordrolarda Fazla Mesai Sütunu Olup Tahakkukunun da Yapılmış Olması)

• İHTİRAZİ KAYIT KONMAKSIZIN BORDROLARIN İŞÇİ TARAFINDAN İMZALANMASI (Fazla Mesai İddiasıyla Alacak Talebinde Bulunma İmkanının Olmaması)1475/m.35

ÖZET: Davacı, fazla mesai ücretinin tahsilini talep etmiştir. Dosyadaki bordrolarda fazla mesai sütunu olup tahakkuku da yapılmıştır. Bu bordrolar davacı tarafından imzalanmıştır. İhtirazi kayıt konmaksızın bordroların işçi tarafından imzalanması halinde fazla mesai iddiasıyla alacak talebinde bulunma olanağı yoktur. Bordrolar imzalı olduğundan fazla mesai ücretinin davacıya ödendiğinin kabulü gerekir.

DAVA: Davacı, kötü niyet tazminatı, fazla çalışma ücreti ile yemek parasının ödenmesine karar verilmesini istemiştir. Yerel mahkeme, isteği kısmen hüküm altına almıştır. Hüküm süresi içinde davalı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

KARAR:

1. Dosyadaki yazılara, toplanan delillere kararın dayandığı kanuni gerektirici sebeplere göre, davalının aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan temyiz itirazları yerinde değildir.

2. Dosya içine sunulan bordrolarda fazla mesai sütunu bulunmuş olup tahakkuku da vardır. Bu bordrolar davacı tarafca da imzalanmıştır. Dairemizin kararlılık kazanmış uygulamasına göre ihtirazi kayıt konulmaksızın bordroların işçi tarafından imzalanması halinde daha fazla mesai yapıldığı iddiasıyla işçinin alacak talebinde bulunması olanağı yoktur. İş müfettişi raporunda bordrodaki fazla mesainin saat 17'den sonraki döneme ilişkin olduğu şeklindeki açıklaması davacının fazla mesaiye hak kazandığını göstermez. Bordrolar imzalı olduğuna göre artık saat 17'den önce ya da sonra yapılan fazla mesai alacağının kendisine ödendiği kabul edilmelidir.

SONUÇ: Temyiz olunan kararın yukarıda yazılı sebepten BOZULMASINA, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 15.1.2001 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Yararlı olması dileğiyle.